

Karotis Bifurkasyonundan Çıkan A.Occipitalis Olgusu

Dr.Leyla ZER, Dr.Mehmet YILDIRIM, Dr.Rezzan GÜRÜN

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, İSTANBUL

1994-1995 yılları arasında yapılan kadavra disseksiyonları sırasında yetişkin bir kadın kadavrada bilateral olarak a.carotis communis bifurkasyonundan çıkan a.occipitalis saptandı. Daha önce rastlanmamış olan bu varyasyon ile ilgili literatür gözden geçirilerek önemi vurgulandı.

A CASE OF OCCIPITAL ARTERY ARISING FROM BIFURCATION OF COMMON CAROTID ARTERY

During the educational dissection between 1994-1995 occipital artery emerging from the bifurcation of common carotid artery was observed in an 65 year old adult male human cadaver. We reviewed the literature and pointed out the clinical importance of the case which is not previously observed.

GİRİŞ

Boyun bölgesinde önemli anatomik oluşumların yer aldığı karotis üçgeni, üstte m.digastricus'un venter posterior'u, altta m.omohyoideus'un venter superior'u, arkada m.sternocleidomastoideus'un ön kenarı ile sınırlanmıştır. A.carotis communis, n.vagus ve v.jugularis interna vagina carotica adı verilen bir kılıfı sarılı olarak bu üçgenin içinde yer alırlar. A.carotis communis, cartilago thyroidea'nın üst sınırına kadar çıkar, burada a.carotis interna ve a.carotis externa olmak üzere iki dala ayrılır. A.carotis interna boyunda dal vermeden yükselir (1-7).

A.carotis externa, cartilago thyroidea'nın üst sınırı düzeyinde a.carotis communis'ten ayrıldıktan sonra trigonum caroticum'da a.thyroidea superior, a.lingualis, a.facialis, a.faryngea ascendens, a.auricularis posterior, a.temporalis

superficialis, a.occipitalis yan dallarını verir. A.carotis externa, a.maxillaris ve a.temporalis superficialis olarak adlandırılan iki uç dala ayrılarak sonlanır (1-3,5-11).

A.occipitalis : A.facialis'in çıkış yeri hizasında, a.carotis externa'nın arka yüzünden çıkar. M.digastricus'un venter posterior'unun iç yüzü boyunca arkaya, yukarıya doğru ilerler. Başlangıcında n.hypoglossus'un transvers parçası ile yolu üzerinde ise a.carotis interna, n.vagus, n.hypoglossus'un inen parçası ve v.jugularis interna ile çapraz yapar. Ayrıca m.sternocleidomastoideus'a ulaşana kadar v.jugularis interna'nın önünde aşağıya ve geriye doğru ilerlerken n.accessorius'u da çaprazlar. Arter, m.digastricus'un venter posterior'unu izleyerek processus mastoideus'un iç tarafında sulcus arteriae occipitalis içinde seyrederek. Yolunun bu kısmında m.sternocleidomastoideus, m.splenius capitis, m.longissimus capitis gibi kasların derininde yer alır. Sonunda m.trapezius'u dış kenarına yakın bir yerde delerek yüzeyleşir

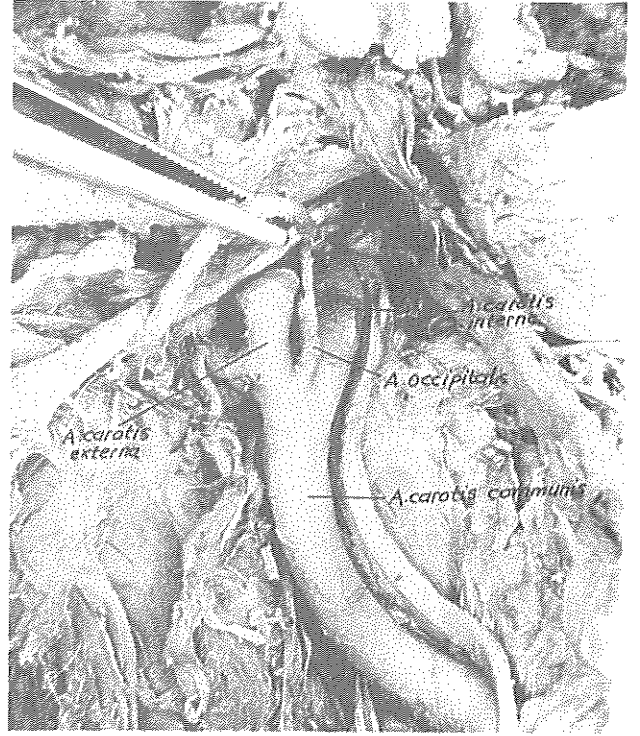
ve fascia superficialis içinde kıvrımlar yaparak ilerler. Kafa derisi altında birçok dallara ayrılır. A.occipitalis'in terminal dalları ile birlikte kafanın arka bölümünde dağılır.

A.occipitalis, boyunda m.sternocleidomastoideus'a dallar (rami sternocleidomastoidei) verir. Bu dallar üst ve alt olmak üzere iki tanedir. Alt dal a.occipitalis'in orijinine yakın olarak arterden ayrılır. Fakat bazen bu dal a.carotis externa'dan da çıkabilir. N.hypoglossus üzerinde arkaya doğru yönelerek m.sternocleidomastoideus'a ulaşır. Bu seyri sırasında bazen n.hypoglossus etrafında ark yapar.

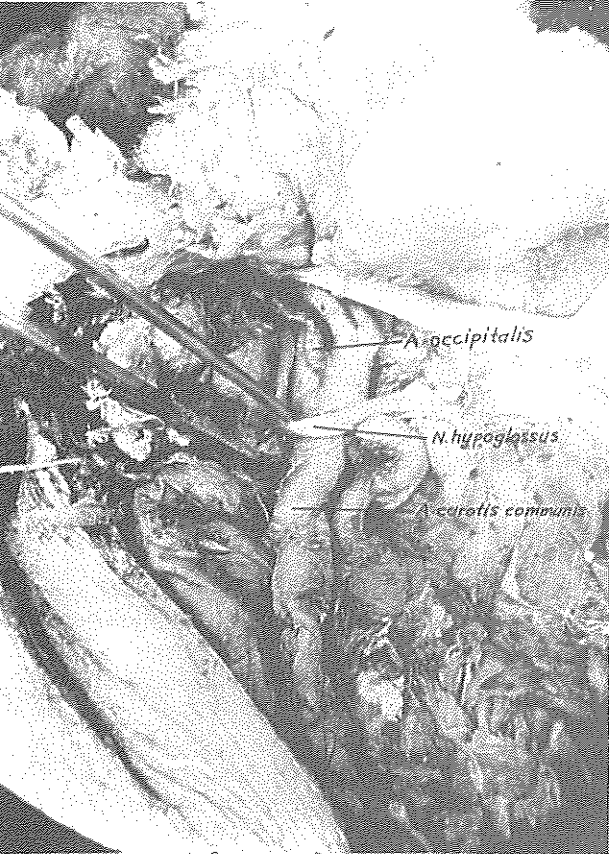
A.occipitalis, m.sternocleidomastoideus dışında m.digastricus, m.stylohyoideus, m.splenius capitis ve m.longissimus capitis gibi kaslara verdiği dalların yanı sıra, r.mastoideus, r.meningeus, r.auricularis dallarını da verir (1-12).

OLGU

1994-1995 disseksiyon döneminde, boyun disseksiyonu esnasında yetişkin bir kadın kadavrada a.occipitalis'in bilateral olarak a.carotis interna ile a.carotis externa arasında, a.carotis communis'in tam bifurkasyon yerinden çıktığı saptandı. A.pharyngea ascendens'in a.carotis externa'dan olan orijin noktası da a.carotis bifurkasyonuna yakındı. Bu olguda a.carotis communis bifurkasyonu bilateral olarak oldukça yukarıda, kafa tabanına yakın konumdaydı ve a.carotis communis hafif bir tortuosite göstermekteydi (Şekil 1,2).

Şekil 2. Sol karotis bifurkasyonundan çıkan a.occipitalis.

Şekil 1. Sağ karotis bifurkasyonundan çıkan a.occipitalis.

TARTIŞMA

Günümüzde karotis arter rekonstrüksiyonu ile ilgili gelişmeler bu konu ile ilgilenen cerrahları, karotis arteri ve dalları konusunda daha çok bilgi sahibi olmaya itmiştir.

Lippert ve Pabsi tarafından a.occipitalis'in %0.1 oranında a.carotis interna'dan ayrıldığı bildirilmektedir (13). İncelediğimiz kaynaklarda a.carotis communis bifurkasyonundan çıkan a.occipitalis'e ait bir oran bulunamadı.

Zer ve ark. tarafından 20 kadavrada yapılan bir araştırmada a.occipitalis'in a.carotis externa'dan farklı seviyelerde ayrıldığı ve a.occipitalis'in orijin noktası ne kadar aşağıda ise arterin n.hypoglossus etrafında ark yaparak siniri çekme veya basıya uğratma ihtimalinin o kadar fazla olduğu gözlenmiştir (14). Nathan ve Levy, Olivier ve ark. da yaptıkları çalışmalarda a.occipitalis'in boyundaki seyri sırasında n.hypoglossus etrafında bir ark oluşturduğunu ve bu sinirle ilgili patolojilerin ortaya çıkmasına neden olduğunu bildirmektedirler (8,15).

Sonuç olarak a.occipitalis'in orijin noktası ve trajesi ile ilgili değişikliklerin bilinmesi boyun bölgesine yönelik cerrahi girişimlerde önem kazanmaktadır. Ayrıca dilin periferik parazi ve paralizilerinin tanısında a.occipitalis'in n.hypoglossus ile ilişkisi de göz önüne alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1- MOORE KL: Clinically Oriented Anatomy. 3.baskı, s.747,799-805, 873-875 Williams&Wilkins, Baltimore, Hong Kong, London, Munich, Philadelphia, Sydney, Tokyo, 1992.
- 2- KURAN O: Sistematik Anatomi. s.258-272. Filiz Kitabevi, 1983.
- 3- YILDIRIM M: İnsan Anatomisi. s.99,100, Beta Basım Yayım ISBN 975-486 399-7, İstanbul 1994.
- 4- SNELL RS: Clinical Anatomy For Medical Students. 4. baskı, s.741-744, Little, bBrown and Company, Boston Toronto, London, 1986.
- 5- GRANT JCB: A Method of Anatomy. 6.baskı, s.674-676, Baltimore, Williams&Wilkins Company, 1958.
- 6- ÇİMEN A: Anatomi. 4. baskı, s.221-229, 644, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1994.
- 7- WALDEYER A, MAYET A: Anatomie des Menschen. 14. baskı, s.102-106, 125-125, Walter de Gruyter und Co., Berlin, 1980.
- 8- NATHAN H, LEVY J: The course and relations of the hypoglossal nerve and the occipital artery. Am J Otolaryngol 3: 128-132, 1982.
- 9- ODAR İV: Anatomi Ders Kitabı. 1.cilt, s.331,438. Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd.Şti. Ankara, 1986.
- 10- WILLIAMS PL, WARWICK R, DYSON M, BANNISTER LH: Gray's Anatomy. 37. baskı, s.734-741, 1119-1121, Churchill Livingstone, Edinburgh, London, New York, 1989.
- 11- ROMANES GJ: Cunningham's Textbook of Anatomy. 10.baskı, s.710-713, 867-875, Oxford University Psses, New York, Toronto, 1964.
- 12- Mc VAY CB: Anson & Mc Vay Surgical Anatomy. 6.- baskı, s.299-305,W.B. Saunders Company, Philadelphia, London, Toronto, Mexico City, Rio de Janeiro, Sydney, Tokyo 1984.
- 13- LIPPERT H, PABST R: Arterial variations in man, classification and frequency. s.83, I.F. Bergmann Verlag, München, 1985.
- 14- ZER L, GÜRÜN R, SOYLUOĞLU Aİ: N.hypoglossus ile a.occipitalis arasındaki anatomik ve klinik ilişki. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi (Baskıda).
- 15- OLIVIER A, SCOTTI G, MELANÇON D: Vascular entrapment of the hypoglossal nerve in the neck. J.Neurosurg. 47: 472-475, 1977.